

איסקייט

אין שבת

פרשת

נח

ד' חשוון תשע"ו
גיליון 223

יו"ל ע"י ישיבת "חיים של תורה - לובלין" פניה"ק ירושלים ת"ו - בראשות הגאון רבי מנחם יאנוע שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור בעל ה"שבת הלוי" זצוקללה"ה

דבר מורינו ראש הישיבה שליט"א

ג' היסודות - פשוטות, תמימות וחסד

מבחוץ לתראות שהאור יוצא מבפנים לבחוץ ולא להפך ללמדנו שהבית המקדש הוא מאיר לכל העולם.

קפץ למים!!!

ואלו נח מה עשה? הוא הוכיח את בני דורו אבל לא זו הדרך, וכי אדם שנפל למים והוא טובע, העצה היא להוכיח אותו? צריך לקפץ למים ולהציל אותו, הקב"ה אומר לנח "קח את כל בשר בא לפני" הם טובעים בים! הם טובעים במבול! מה נח היה צריך לעשות, לקפץ לים ולהציל אותם, לעשות את כל המאמצים וההשתדלויות איך להעלות אותם מהמצב הקשה הזה, לא לבנות תבה לעצמו, אלא לבנות תבה לכל העולם, לעמוד בשערי התבה ולעשות הכנסת אורחים להכניס את כל העולם לתוך התבה, הקב"ה אומר לנח "פתח התבה בצדה השמאלית" - תעשה לתבה שערים גדולים כמו בבית המקדש, ותכריז "בואו שעריי בתודה" היה עליו להכניס את כל העולם פלו לתוך התבה, ולהטעים גם להם מהטעם הטוב של התורה, ללמד אותם את תורת הקרבנות, את ההודאה לה', ועל ידי כך הם היו עושים תשובה.

מה בין נח לאברהם?

אבל נח לא עשה כן, ויעש נח כאשר צוה אתו אלקים בן עשה" בנותו דבר הפתוב, שלא עשה אלא מה שאמר לו אלקים לא פחות ולא יותר, ולא השכיל להבין מה רצון ה' באמת שיעשה, ולפיכך נאמר עליו "את האלקים התהלך נח" - הוא הלך אחרי ה', הוא היה צריך סעד לתמוכו (רש"י), הוא הלך אחרי ה' ונתמד בה', אבל אצל אברהם נאמר "התהלך לפני", אברהם אבינו הלך לפני ה', הוא הבין מה רצון ה' שיעשה ומיד הוא עשה את זה אבל נח עד שהקב"ה אמר לו הוא לא עשה, וגם אז הוא עשה רק את מה שצוה לו בדיבור, ולא השכיל מעצמו מה רצון ה' באמת שיעשה, ולפיכך הוא נחשב כהולך אחרי ה' ולא לפני ה', ולא די שנח לא הכניס את כלם לתבה, אלא הוא עצמו גם כן לא רצה להכניס לתבה עד שדחקוהו המים, הוא ראה את התבה כסירת הצלה, הוא לא הבין שהתבה זה הבית האמיתי שלו ושל כל באי העולם, התבה זה בית המקדש, התבה זה צהר לעולם הקב"ה מצוה לנח "וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" - תכניס לתבה את כל הכופרים, תצפה את התבה בזפת מבית ומחוץ שיצאה הדור ויפה, כדי שימשיך את הלב לבא אל התבה.

תפתח את השערים!

וכל עץ ועץ שנח הטב הוא היה צריך לפרש מה המטרה בכה, להודות לה' על "עץ פרי וכל ארזים",

למה לגנות???

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו", מפרש רש"י יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי, יש דורשין לשבח אלו היה בדורו של אברהם כ"ש שהיה צדיק ביותר, ויש דורשין לגנאי אלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום, נשאלת השאלה אם אפשר לדרוש לשבח מדוע לדרוש לגנאי? ויאמר אלהים לנח... עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" נשאלת השאלה מדוע הקב"ה הציל את נח באופן כזה קשה, בתוך תבה סגורה ביחד עם הזבל והבהמות, וכי חסר רוח והצלה לפניו יתברך להציל אותו "על פני נשרים"?

מה יש לעשות כל כך הרבה זמן?

וגם נח בנה את התבה מאה ועשרים שנה, מאה ועשרים שנה זה משך זמן גדול מאד, כי חיי האדם מיום הם מאה ועשרים שנה, וכי זה הזמן שאורך לבנות תבה ומדוע היה צריך להכניס לתבה את כל החיות והבהמות, וכי אין הקב"ה יכול לברא את כל החיות מחדש לאחר המבול? חז"ל אומרים (ברכות י.) סמוכים מן התורה מנין - "סמוכין לעד לעולם עשויים באמת וישר", יש הרבה דברים בתורה שאנחנו לא יכולים להבין אותם ע"י למודם על אחר, רק ע"י שנדרש את מה שמתוב לפניו ולאחריו, כמו שאמר (שבת לב): מקרא נדרש לפניו ולאחריו, ורק כך נוכל להבין את הפרשה.

הרועה השוטה!

התורה פותחת את הפרשה "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו", אומר הזהר הקדוש נח היה רועה שוטה שהקב"ה אמר לו שהוא הולך להביא מבול לעולם, והוא לא התפלל על דורו, הוא דאג רק ל"דורותיו" שלו, ולא התפלל על כל בני דורו, ובשכיל זה לגבי אברהם אינו נחשב לכלום, כי אברהם אבינו ששהקב"ה אמר לו שהוא רועה להפך את סודם הוא נעמד והתפלל עליהם, ולפיכך יש דורשים אותו לגנאי - משום שאנו רואים בתורה מה יצא מהצדקות של נח, שכל דורו נמחה, ואם נח היה באמת נדרש לשבח הקב"ה היה בורת ברית עם נח, וכל הפרשיות של ברית בין המצרים ועקדת יצחק היו מתקומים בנח, וזהו שהקב"ה אמר לנח "כי אתה ראיתי צדיק לפני בדור הזה", אתה מוצא חן בעיני, אבל אני רועה שתעביר את החן הזה לכלם, וזהו שמפרש רש"י שאמר לו מקצת שבחו בפניו, מדוע מקצת שבחו? כי מתוך השבח יצא לו גנאי גדול, הינו שנח היה צריך ללמד מהשבח הזה מה עליו לעשות?

אל תכנס לתחום של השני!

קשוח מבין קבר זה מאחר...

ואכן לאחר המבול, כשיצא נח מן התבה וראה את העולם הרב, אמר נח רבש"ע מה עשית, החרבת את עולמך?! אמר לו הקב"ה רועה שוטף היכן היית לפני כן, מדוע לא התפללת על בני דורך (זהר נח). אבל אברהם אבינו לא היה כן, אברהם אבינו הכניס את כלם לביתו אפלו ערביים, והיה מושיב את כלם לסעד תחת העץ, כמ"ש "והשענו תחת העץ" - הוא היה מלמד את כלם להודות על "עץ פרי וכל ארזים" ואם נח היה עושה כן לא היה המבול בא לעולם. ובשביל זה נאמר "וישאר אך נח" ואמר רש"י גונח ומתאנח, שאחר לארי את מזונו והפישו הארי, פי הארי הוא מלך החיות ונח היה מלך לבני האדם, והארי פעם על נח, שהוא יודע לךאג לחיות ולאו לבני דורו לא דאג, וע"ז גנח והתאנח נח ע"ז שהוא "אך נח", ע"ז שרק הוא נשאר, ולא השמיל להשיב בתשובה את בני דורו.

והתבה היתה עשויה "תחתים שניים ושלישים העשוי" מפרש רש"י: תחתים לזבל שניים לבהמות ושלישים לבני אדם. וזה מרמז על צדיקים, בינונים ורשעים, כי מי שרוצה להיות צדיק חוב להתחיל מתחתים - מהזבל, ללמד לעשות תרומות הדשן לזבל, לדעת שגם זה עבודה גביהמ"ק.

נח עושה תשובה...

וגם בתבה עצמה כששלח את היונה היא שבה "והנה עלה זית טרף בפי"ה" לרמז לו שידליק בתבה את המנוחה שדולקת בשמן זית, אבל הוא לא עשה את זה, רק אחרי שהוא יצא מהתבה וראה את העולם הרב, רק אז הוא הבין מה ה' רוצה, מיד הוא בנה מזבחה, ונטע פרס, והתחיל להקריב קרבנות ולקנס מצות התלויות בארץ.

ואז ברת עמו הקב"ה ברית שאם יצטרף להיות מבול לעולם, אזי "והיה בעיני עיני על הארץ ונראתה הקשת בענן", הקב"ה אכן יסופך עליהם בעיני כבוד כמו בביהמ"ק, ובתוך הענן יש קשת מכל מיני צבעונים, כמו אב שמועם על בנו שחטא לפניו, והוא רוצה להזיכר אותה, אבל הוא מאד אוהב אותה, אז הוא נותן לו מתנה יקרה עטופה בעטיפה מקשטת, וזה מעורר את הילד להתחרט שהוא חטא כנגד אביו שכל כך אוהב אותו. ואז גם אם האב גזר על הבן עונש קשה הוא מתחנן לאביו ואומר לו ה' וזה הברית של הקשטה ש לאהבתך, ואני כבר הבנתי את זה מהקשת, זה הברית שהקב"ה ברת עם נח. אבל באברהם אבינו נאמר "אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברהם.. ומצאת את לבבו נאמן לפני"ה" הוא היה נאמן לה' והבין את רצון ה', ולפיכך "וברות עמו הברית" - לו ולזרעו אחריו עד עולם

ידוד להאיר משם את אור ה' לכל באי עולם, ולפיכך זה נעשה שם פנחל המטהר מכל הטמאות, כך גם בזמן נח רצון ה' היה שהמים יהיה למקור הטהרה לטהר את כל החוטאים והפושעים, כמ"ש "וכפרת אותה מבית ומחוץ בכפר", טעם בתבה את כל העצים כמו שלמה המלך שנטה בביהמ"ק כל מיני ארזים של זהב (ויקרא כא):

"והקומותי את בריתי אתך" - אני יעשה אתך ברית כמו שקרת עם אברהם אבינו, "ומכל התי מכל בשר" - זה כל באי עולם, ורש"י אומר 'מכל התי' לרבות את השדים גם את השדים הגשמיים, שד ר"ת שופך דמים, גם האנשים המשחתים המקנים בזה"ק שדיו והדאי"ן גם אותו צריך להכניס לתבה, ונח לא הבין את זה, "שנים מכל תביא אל התבה להחית אתך זכר ונקבה יהיו" - פדגמות הפרובים שהיו סוככים זה על זה, כך תלמד את כלם להתנהג כמו הפרובים, ולעזר זה לזה ולהגן זה על זה. "מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה" - תכניס בהמות ועופות ותקריב מהם קרבנות לתבה, ועי"ז "להחיות" זה יהיה את הדור, זה יהיו אותם בתשובה.

הבפורים בתבה

"ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל" תביא בפורים בתבה, "ואספת אליך" תעשה שם חג האסוף בשמחה. "והיה לך ולחם לאכלה" תאכלו בבית המקדש את הבפורים בקדשה ובטהרה. "ועש נח כאשר צוה אתו אלהים - בן עשה" מדוע נכפל בן עשה, למעט שרק בן עשה ולא יותר, נח היה צריך ללמד את תורה בתבה, ללמד זבחים ומנחות וכל המסכתות, ולשדף שם שדוכים כמו שני הפרובים, ולקנס אם פגע בך מגל זה משכחו לביהמ"ד, הבית המקדש של נח יכל לטהר את כל הנוול של הדור. "ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה" הקב"ה רמז לו, מה קורה פה, נח, אתה לא מכניס את הדור שלך לתבה? "כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה" הקב"ה נתן לו מ' יום לקבל את התורה כמו משה רבנו, ולהתפלל על דורו מ' יום כמשה רבנו, וזהו שנקאמר אצל משה "ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום" - הידועים של נח, שהוא לא עשה בן.

תורת החיות

ולתבה היה צריך להכניס את כל הבהמות והחיות, כי קדם שנתנה תורה היו לזמדים תורה מהחיות כמאמרם (ערובין קו): "אלמלא נתנה תורה היוינו לזמדים צניעות מקתול ועריות מיונה וכו'", וכן אמרו (אבות פ"ב) "היו עז פנמר וקל פנשר רץ פצבי וגבור פארי".

אל נקמות ה'

הקמרא בברכות (לא). אומרת שיש ג' דברים שנקבתו בין שתי שמות של הקב"ה, א. בית המקדש שנאמר "ה' מקדש ה' בוננו ויד", ב. דעת שנאמר "אל דעות ה'", ג. נקמה, שנאמר "אל נקמות ה'". וצריך להבין מה הענין שזה יהיה בין שתי שמות ובי אים זה סמוך לשם אחד זה לא מספיק, לא מספיק פאן להיות קרוב לה' מצד אחד, צריך להיות משני הצדדים, מה הפשט? הקמרא אומרת (סנהדרין) ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, למנות להם מלך, ולהכריח את זרעו של עמלק, ולבנות את בית הבחירה ג' מצות הללו מתאימים לשלשת הדברים שהזכרנו לעיל, מלך - זה הדעת, כי התפקיד של המלך הוא ללמד דעת את העם, בעין מה שכתוב "כי שפתי כהן ישקמו דעת ותורה יבקשו מפיהו", להכריח זרע עמלק - זה נקמה, כמ"ש "מלחמה לה' בעמלק מדור דור", ולבנות להם את בית הבחירה - זה בית המקדש.

ובשלשת הדברים הללו התורה בכתבת שתי שמות לפניו ולאחריו, לא מספיק סמוך להשם בצד אחד, כדי ללמד שהקב"ה מלכו אותנו מתחלה ועד סוף, ונפרש אחד לאחד: דעת - הקב"ה מלכו את האדם מיום הלידה עד יום המיתה, ומשפיע עליו חכמה בינה ודעת בכל מצב, כמ"ש "ה' אל רחום ותנו"ן" - ה' קדם שישקט האדם וה' לאחר שישקט האדם (ר"ה יז): גם אחרי שהאדם חטא הקב"ה מלכו אותו, כי גם בדעת יש שתי סוגים יש שכל הישר, שכל טוב, שכל פריא, ולהפך יש שכל עקם, שכל משקה, שכל של טמאה, והקב"ה מלכו תמיד את הדעת של האדם, הן קדם החטא כשיש לו דעת כנונה, והן כשחילקה דעתו משתבשת מעוונות, הקב"ה אתו לעזר לו להתמודד עם זה ולצאת מזה.

וכן ביהמ"ק נתן בין שתי שמות, כי כל הביהמ"ק הכל זה מה, ה' בונה את הביהמ"ק כמ"ש "בונה ירושלים ה'", וכן כתוב "כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה", אקנס אנחנו מניחים את האבנים של הביהמ"ק אבל ה' הוא בונה את ביהמ"ק.

וגם הנקמה נתנה בין ב' שמות, אנחנו לא רוצים לעשות נקמה בגוים, רק בלווי של ה' מהתחלה ועד הסוף, שנגיש שח' עושה את זה, כמו שאמר חזקיהו אני ישן על מטתי ואתה עושה מלחמה בסנחריב" (ילקוט"ש תהלים יב) אמנם דוד זקנו אמר "ארדוף אויבי ואשיגם", אבל זה היה מדרגה מיוחדת של דוד, שהוא יכל לעשות נקמה בפעל ובכל זאת להרגיש שח' הוא עושה את הכל כמו שאמר דוד "לדוד ברוך ה' צורי המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה" וכו' במזמור שם.

מצות תבה, והוא היה צריך לעשות פתח, ולפרש את זה, שהפתח הזה זה כמו הפתח של האות ה"א, חז"ל אומרים (מנחות כט): מפני מה נברא העוה"ז באות ה"א, מפני שח"א דומה לאכסדרה שפתוחה מלמטה שאם רצה לצאת יצא, ומפני מה יש לה פתח בצד? שאם יצא יחזור ויכנס מפתח זה, ומדוע צריך פתח אחר? כי אדם שלא הצליח בדרך אחת, יש לו חדרה וצער רב, כשהוא נזכר במקום הזה ובענין הזה, כמו שספרו לי כמה תלמידים, שכל דבר טוב שאביהם יסר אותם והלחיץ אותם על כך, אין להם שום חשק וטעם לעשות את זה, ולהפך, כל פעם שהם מוגיעים לדבר הזה יש להם לחץ מזה, ונח היה צריך להבין את זה, ולא להזיח את הדור על מה שהיה, אלא לפתח להם פתח חדש ודרך חדש להתקרב לה', "פתחו שערים ויבא גוי צדיק" ומהו הפתח החדש "פתח התבה בצדה" - בשביל לפתח את השערים צריך לעמוד בצד, בהכניעה, שלמה המלך ע"ה בקש לפתח את שערי ביהמ"ק ולא נפתחו לו, מה עשה? "ויברע על ברקיו לפני ה'", הוא הכניע את עצמו, כי רק ע"י הכניעה, יסורים וביזויות אפשר להכניס את השערים הקדושה, וזהו שאמרנו (שם) מפני מה נברא עוה"ב באות יו"ד, מפני שצדיקים שבו מועטים, ומפני מה יו"ד ראשו כפוף, מפני שראשיהם של צדיקים כפוף, ולכך האות צדי"ק כפוף, כי הצדיק הוא כפוף, ועל גביו יש לו יו"ד זה אחד שרוכב עליו ומציק לו וכו' הוא מכניע אותו, ויבאות צדי"ק יש מחלקת הפוסקים איך לכתבו, כי על צדיקים ות"ח יש מחלקת, ועל האדם לדעת לא לבנות בשום אפן ת"ח.

ג' היסודות - פשטות, תמימות וחסד

ופת"ח הוא ר"ת פשטות תמימות חסד, כך אמר החפץ חיים, זה הפתח לקדשה, היסודות הללו, להתנהג בתמימות, ולא להתחכם למלעיגים המתחכמים בעיניהם, שהרי גם הגוים חכמים בעיניהם והם מלעיגים עלינו, ואנו לא מתפעלים מהם ואנו הולכים בעז ובגאון בדרך התורה, בפשטות ותמימות וחסד.

זה לא מבול, זה נסוד המים!

והקב"ה ממשיד ואומר לנח "ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ" אני רוצה לתת לכם נסוד המים, אני רוצה להוריד את הענן על התבה, שיהיה ענן קשור על האהל, וגם התהום יוציא מעינות - יצא לך המעין היוצא מבית קדשי הקדשים שהיה מגיע עד לפתח בית דוד ושם היה נעשה פנחל שוטף שבו רוחצים זבין וזבות נדה ויולדות (ויקרא עז): דוד המלך בן פתח פתח לבית